

Duisebayeva D.
Assist.Prof.Dr. Istanbul Aydın University
Faculty of Arts and Sciences
Department of Turkish Language and Literature
Istanbul/Turkey
dduisebayeva@aydin.edu.tr

YENİ KORONAVİRÜS (COVID-19) HASTALIĞININ AÇTIĞI DERİN YARAYA KAZAK EDEBİYATINDAN İKİ YORUM

Edebî eser insanı günlük işlerden sıyrılıp çevresinde olup bitenlere farklı pencerelerden bakmaya davet eder. Sanatkâr çağının bilhassa felaketlerini kendine özgü duruşu ve duyusuyla irdelemeye çalışır. Yirmi birinci yüzyılın felaketlerinden biri, yeni koronavirüs (COVID-19) salgını oldu. Dünya bu salgını henüz yenemedi ve onun açtığı yara sanat eserlerine belki yıllar sonra bütün derinliğiyle yansıtacak. Salgının Kazakistan’da baş gösterdiği ilk aylarda sayıca az da olsa bu konuyu ele alan eserler yazıldı. Şiirlerde beklenmedik afet, asrın derdi, dış düşman, korku ve kara leke olarak adlandırılan bu felaket bir yılını devirdiği şu son aylarda ise edebî eserlerde koronavirüs, pandemi ve mutant virüs adlarıyla da boy göstermeye başladı. Bildirimizde bu konuyu ele alan Töken Aljantegi’nin “Pandemiya Silikpesi” adlı hikâyesi ile Baurıjan Şimerdenulı’nın “Dop” adlı poemini değerlendirmek istedik.

Anahtar kelimeler: edebî eser, yeni koronavirüs hastalığı (COVID-19), Kazak edebiyatı, Töken Aljantegi, Baurıjan Şimerdenulı

Kazak edebiyatında Nisan 2020-Mart 2021 arasında yeni koronavirüs hastalığı (COVID-19) konusunu ele alan ve internette yayımlanan edebî eserlerin türü, ağırlıkla şiirdir. Onu hikâye izlemektedir. Buna okuduğumuz bir etüdü de eklemek istiyoruz. Bir roman örneğine ise henüz rastlamadık. Biz burada ulaşabildiğimiz eserlerden ikisini yorumlamaya çalışacağız.

2020 yılında Nesipbek Aytulı, Alibek Şegebay, Oljas Otar, Askar Düysenbi, Tolkın Kabilşa, Jangeldi Nemerebay, Erkebulan Serimhanulı ve Asılbek Janbırbayulı adlı Kazak şairlerince kaleme alınan şiirlerde yeni tip koronavirüs salgını “indet degen düley, tosın zobalan, davir derti, sırtkı jav, emtihan, tili jok sus, alemdi şarpıgan kara dak” olarak¹ adlandırılmıştır [1, 2]. Hikâyelere “koronavirüs”, “pandemi” ve “mutant virüs” gibi adlar verilirken şiirlerde bu sözcükler tercih edilmemiştir. Bu sözcüklerin şiir metinlerinde (dizelerde) de yaygın olarak kullanıldığını söylemek güçtür. Bununla birlikte bazı şiirlerde Kazakça sosyal medyada yaygınlık kazanan ve “taç(lı) virüs” anlamına gelen “tajvirus/taj virus” sözcüğünün kullanıldığını görüyoruz.

Toplumu derinden etkileyen doğal afet, savaş veya salgınları anlamlandırma, sebebini açıklama ve açılan yaraları sarma konusunda insanlık geçmişten bugüne genellikle iki yola başvuruyor. Birincisi olup bitenlerin sebepleri ile çözümlerini ilahî kaynaktan arama iken ikincisi ise bilime başvurmaktır. Edebî eserler, kanaatimizce

¹ Günümüz Türkçesiyle: “iyileşmesi zor hastalık, hastalık dedikleri felaket, beklenmedik facia, çağın hastalığı, dış düşman, imtihan, dilsiz korku, dünyayı saran kara leke.”

yaratılışın gizemini çözmeye çalışan insanın daha çok manevî hayatına ışık tutma gayretindedir. Biz bildiri için biri manzum, diğeri mensur iki hikâyeye seçtik. Seçtiğimiz iki eser, akli ile yüreği tüm dünyayı olumsuz etkileyen salgınla sınılanmakta olan insanı tanımaya davet ediyor. Mehmet Kaplan'ın dediği gibi: "Her hikâyeci bize eseri ile hayatın ve insanın ayrı bir yönünü gösterir. Hikâyeye anlaşılması son derece güç olan hayatın ve insanın içine âdeta bir pencere açar. Günlük hayatta biz hayatı ve insanı dıştan görürüz ve pek az anını biliriz. Hikâyeci bu dış görünüşün arkasındaki gerçekleri keşfeder." [3, s. 13]

"Dop" (Top), tür bakımından şairi tarafından bir "poema" (poem) olarak nitelendirilmiştir ve 10 Ocak 1934 yılından itibaren yayımlanmakta olan, edebiyat, kültür ve sanat dergisi "Kazak Edebiyeti" (Kazak Edebiyatı)nın internet sayfasında okurlarla buluşmuştur. Kazak edebiyatına olduğu kadar kültür tarihimize de önemli katkıları olan derginin 16.04.2020 tarihli sayısında şair Svetkali Nurjan'ın (Ayt-Man'ın) "Büyük Yarışta Önde Ol!" hayır duasıyla başlayan tanıtma-tahlil yazısından sonra bu poeme yer verilmiştir.

Tölegen Aybergenov Şiir Ödülü'nün sahibi Svetkali Nurjan, yazısında güncel bir konuyu ele aldığı için şairi tebrik etmiş, poemi muhteva bakımından yorumlamış, uyak düzenine dikkat çekmiş ve sözünü bir "ağabey tavsiyesi" ile noktalamıştır. Sanatkârın nabzının dünyayla birlikte attığına dikkat çeken Svetkali Nurjan'a göre "Top"ta Dünya, virüs bulaşmış bir topa benzetilmiştir ve onu yalnızca insanlığın saf sevgisi kurtarabilir.

Tanıtma-tahlil yazısından "Top"un genç şair ve gazeteci yazar Bavırjan Şimerdenulı'nın ilk poemi olduğunu öğreniyoruz [4]. 1992 yılında doğan Bavırjan Şimerdenulı, il ve yurt çapında değerli ödüller kazanmış bir aytıs akını (atışmacı âşık) olarak tanınmıştır.

Şairimiz poemine epigraf olarak millî şairimiz Abay Kunanbayoğlu'nun "Adamzattın barın süy bavırım dep" (Kardeşimdir diye tüm insanları sev) dizesini seçmiştir. Bu, Abay Kunanbayoğlu'nun "Allanın Özi de Ras, Sözi de Ras" (Allah'ın Varlığı da Hak, Onun Sözü de Hak) adıyla bilinen şiirinin beşinci kıtasının üçüncü dizesi [5, s. 284] olup poemine, "Dünyayı saran bulaşıcı hastalığın ilacı sevgidir." şeklinde ifade ettiğimiz ana temasına da ışık tutmaktadır.

"Top," Romen rakamlarıyla işaretlenmiş yedi bölümden oluşuyor. Birinci bölümde şair tüm insanlara sesleniyor: Dünya'daki herkes sanki aynı dili konuşuyor. Keder ve şiir var şu anda Dünya'nın dilinde. Kara Toprak onun kederli şiirini dinliyor ve ağlıyor. İnsanlar ise işitmiyorlar. İnsanlık, "sessizlik" (huzur) istiyordu. İşte yirmi birinci yüzyıl insanlığı derin bir sessizliğe boğdu. Bu sessizlik, Dünya'nın çağrısıdır. Bu sessizlik, Ana'nın kederli şarkısıdır. Şair, burada Dünya'nın dilinde "nala men jır bar" diyor. "Nala" sözcüğünün "keder, sitem, şikâyet, inleme ve ağıt", "jır" sözcüğünün de "ır, şiir, destan, ağıt ve şarkı" anlamları vardır.

Şair, neden duymuyorsun diye sorduğu insanlığa, Dünya'ya yayılan kederli şarkıyı dinlemesini ve ne duyduğunu, ne anladığını söylemesini istiyor. Neden duymuyor insanlık? Şaire göre insanlar, kâğıt paraların hışırtıları, bomba patlamaları, taşıtların gürültüsü ve insan uğultusundan dolayı barışın, huzurlu ve sağlıklı hayatın sesini duymaz olmuştur. Bir sözle insanlık dünyevî hırslarına yenik düşmüştür.

İkinci bölümde poemdeki fikrin ifadesine hizmet eden olayın anlatımına geçilir. Olay, SARS-COV-2 türü koronavirüs salgınının başladığı düşünülen Vuhan'da (Wuhan) kentinde geçiyor.

Hatırlarsak ilk vaka 2019 yılının son ayında tespit edildi. 12 Ocak 2020 tarihinde yeni koronavirüsün genom dizilimi Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ile paylaşıldı. Salgının resmî adı da COVID-19 oldu [6, s.16]. 23 Ocak 2020 tarihinde ise Çin'in Hubei eyaletinin başkenti Vuhan kentinde virüsün yayılmasını engellemek için şehre giriş ve çıkışlar yasaklandı [7, s.13]. Bir yıl sonra birçok ülkenin başarılı bir uygulama olduğunu belirttiği bu karantina 76 gün sürdü [8]. Dünya Sağlık Örgütü 11 Mart 2020'de yeni koronavirüsün seyrini küresel pandemi olarak ilân etti [9].

“Top”ta olay zamanı, sabahın erken saatleridir. Mahalledeki günlük hayat bir fırça dokunuşuyla anlatılıyor. Hikâyenin başkahramanı olan Çan, kollarını bir kuş gibi açmış, dostu Tao'nun evine doğru koşar adım geliyor. İki dost, bir gün önce yaptıkları gibi bütün gün top oynamak için anlaşmışlardı. Şair, burada çocukluğun güzel bir dönem olduğuna ve dostlukta verilen sözü tutmanın önemine dikkat çeker. Çan, verdiği sözü tutacaktır. Ötesi düşünülemez.

Çan'ı kapıda Tao'nun annesi karşılar. Kederli kadın gözyaşları içinde oğlu Tao'nun hastalandığını, bütün gece ateşler içinde yattığını ve sabaha doğru gelen bir ambulansın onu götürdüğünü söyler ve Çan'a: “Dostunun vaziyeti ağır!” der. Çan bu haberle sarsılmıştır ancak sevgi dolu çocuk yüreği hemen kedere teslim olmaz ve ümidini kaybetmez, anneye Tao'nun çok güçlü olduğunu ve bu hastalığı yeneceğini söyler.

Çan, çok sevdiği dostunu o gün çok bekler. Tao'nun koridorun köşesindeki kızıl topunun yanında akşama kadar oturur. Televizyonda Vuhan'da salgın başladığı duyurulur, virüs alarmı verilir. Virüs 495 kişiye bulaşmıştır. Çan, onlardan biri dostum Tao mu, diye düşünür.

Üçüncü bölümde karantina altındaki Vuhan betimlenir. Virüs alarmından bu yana üç gün geçmiştir ve Vuhan'da hayat üç renklidir: beyaz maske, mavi maske ve siyah maske.

Dördüncü bölümde beyaz önlüklü sağlık görevlilerinin Çan'ı götürdüklerini öğreniyoruz. Virüs ona dostu Tao'nun kızıl topundan bulaşmıştır. Şair burada dost mu kazanacak dert mi diye sorar Çan, belki dostuna verdiği sözü tutmak için virüslü topu eline almıştır. Evet, şair daha sonraki olayları bu ihtimal üzerine geliştiriyor. Şair, bilim adamlarının açıkladığı, virüsün plastik eşyaların üzerinde 3-4 gün yaşayabildiğine dair bilgiyi dikkate almış olsa gerek. Çocuk Çan bunu belki bilmiyor ama şair onun bilmesini istemiştir.

Vefalı dost Çan, Tao'nun yattığı hastaneye getirilir. Tao ise iyileşmiştir. Tedavi sürüyor ancak artık ilaç içmiyor. Tao, koridordan geçen hasta arabasının üstündeki ve türlü cihazlara bağlı hastanın, dostu Çan olduğunu fark eder. Poemde canavar, deccal, dev, lanetli ve zalim ecel olarak tanımlanan virüs Çan'ı bitkin düşürmüştür. Çan, zorlukla nefes alıp vermektedir. Yine de dostu Tao'ya üzülmemesini söylüyor. “Birlikte oynadık, hastalanacaksak da birlikte de hastalanalım.” diyor. O sırada Çan'ın bağlı olduğu cihazda kalbinin durduğuna dair gösterge belirir. Tao, göz yaşları içinde dostunu kucakladığı gibi sarsar ve ona kendisini çok sevdiğini söyler. Çan'ın kalbi tekrar atmaya başlar. Hasta arabasının başındaki doktor ise şaşkındır. Artık ümit

yok dedikleri, bunun için de hasta listesinde isminin altı kırmızı ile çizilmiş, ayrıca gözlerinin önünde kalbi duran bir hasta hayata dönmüştür. Doktor, Tao'ya ne yaptığını sorar. Tao, dostuma onu çok sevdiğimi söylemekten başka bir şey yapmadım, der.

Beşinci bölümde “kara ejderha”ya benzetilen virüsün Vuhan’da dört bin kişiyi zehirleyip öldürdükten sonra, Avrupa ve Amerika’yı nasıl çaresiz bıraktığı, İtalya, Venedik, Roma ve Washington şehirlerinin adları zikredilerek dile getirilir. Şair, Roma’ya şöyle sesleniyor: Yüce Roma, hani senin Yüce adın? Dünkü gladyatörlerin, bahadırların hani nerede? Virüsü neden teke teke çağırıyorlar? Şair Washington için ise şöyle diyor: Ejderhanın zehirli nefesi ABD’de de çok can almıştır. Gelecek mi bundan sonra Washington’a bahar? Virüsü durdurmayı denesene taramalı tüfeklerle, uçaklarla ve toplarla! Şair, bundan sonra Kâbe’nin boş olduğunu, Mescid-i Harâm’ın yerlerini silmekte olan bir delikanlının: “Allah’ım affet!” diye ağladığını söylüyor.

Altıncı bölümde televizyon, bir Çinli doktorun virüsün yol açtığı hastalığın ilacını bulduğunu duyurur. Ümitli gözler ekrana kilitlenmiştir. Doktora virüsün ilacı sorulur. Gözleri ışık saçan doktorun cevabı: “Sevmek.” olur. Dünyanın tekerleği, saatin tik takları durur. Her şey bir anda sessizliğe gömülür. Doktora göre bu felaketin suçlusu, insandır. İnsanlar birbirlerini sevmeyi unutmuştur. Sevmek bir kahramanlıktır diyen doktor, insanlara seviniz, kahraman olunuz diye seslenir.

Yedinci bölümde anne oğluna, oğul anneye derken herkes birbirine: “Seni seviyorum!” demektedir. Bu sefer bir sevgi salgını söz konusudur. Sevgi de bulaşıcıdır değil mi? İnsanoğlu da sonunda: “Seni seviyorum Toprak Ana!” diyebilmiştir. Virüs yok olmuştur. Dünya, Tao ile Çan’ın oynadıkları kızıl top gibi dönüyor ve hayat devam ediyor.

“Top”ta hastane, oradaki doktor ve hemşireler, hastalar ayrıntılı olarak anlatılmaz. Kahraman olarak çocukların seçtiği bu poemde olaylar anlatıcı (şair) ve Çan’ın bakış açısıyla sunulur. Çocukların dünyası büyüklerinki gibi karmaşık değildir. Büyüklerin kendilerince doğru gördükleri değerlerle renklendirdikleri hayat, çocukların gözünde gerçek ve saf renkleriyle yaşar. Çocuklar için sevmek, söze dökülmesi çok güç bir duygu, yokluğu can acıtan bir ihtiyaçtır. Bir oyun çocukları nasıl mutlu ediyorsa sevmek de öyledir. Poemin kahramanları olan iki erkek çocuk, yediği ve içtiği ayrı gitmeyen dostlardır. Birlikte oynamaya söz vermişlerdi. Nefes almakta zorlanan Çan’ın dostu Tao’ya birlikte oynadık, hastalanacaksa birlikte hastalanacağız demesi; büyükleri, salgın olmasaydı korkutmaz ve telaşlandırmazdı, hatta onlardan takdir görürdü değil mi? Çan’ın sözleri, çocukların sevgiye yükledikleri anlamların başında gelir dersek herhalde yanılmış olmayız. Bu sevgi, saf bir sevgidir. Sevgiye ise güç veren vefa değil midir? Bu gerçeğe dikkat çekmek isteyen şairimiz iki dostun birbirine duyduğu sevgiyi diğer unsurlardan adeta soyutlayarak anlatır.

“Pandemiya Silikpesi” hikâyesi, 2002 yılından beri faaliyetlerini sürdürmekte olan abai.kz internet sitesinde, 21 Ağustos 2020 tarihinde yayımlanmıştır. Yazarı tanınmış hikâye yazarı Töken Aljantegi, “Erkektin Kiyesi” adlı hikâyesi ile Türk Dünyası Kaşgarlı Mahmut Hikâye Yarışması’na katılmıştır.

1953 yılında doğan Töken Aljantegi'nin hikâyesine isim olarak seçtiği tamlamayı “pandeminin peltesi, pandemiden pelte gibi olanlar” şeklinde aktarabiliriz.

Hikâyenin metni yıldız işaretleri ile ayrılmış üç bölümden oluşuyor. Bu hikâyede olayın mekânı bir hastanedir. Kahramanların adları verilmemiştir. Mekân da öyle. “Top”taki gibi güncel bir konunun ele alındığı bu hikâye, kat kat açılan zıtlıklar üzerine kurulmuştur.

Birinci bölümde hikâyenin anlatıcısı ve başkahramanı olan erkek hastanın ruh hâli, ölümle hayat arasındaki zihnî mücadelesi anlatılmıştır. İkinci bölümde ise iki gün iki gece solunum cihazına bağlı kalan hastanın, ancak üçüncü gün kendine geldiğini öğreniyoruz. Başkahraman, kendine geldiğinde doktordan zatürre geçirdiğini, akciğerlerinin yüzde yetmiş iki oranda hasar gördüğünü duyar. Hastayı apar topar başka odaya alırlar. Çünkü yoğun bakım odasına alınacak hasta çoktur. Yeni bir odaya taşınır taşınmaz yatağının yanına “hareketleri çevik” diye betimlediği bir erkek gelir. Bu erkeğin açık sözlülüğü, yaşamak değil ölmek istemesi, hatta koronavirüsten ölen hastalar gibi devlet eliyle defnedilmeyi arzulaması başkahramanın “yürek tellerinden birini koparır.” Açık sözlü erkek hasta, yöneticilerin koronavirüs salgını öncesinde ve salgının başladığı günlerdeki tavırlarını da tenkit eder. Koronavirüsten ölenlerin cenazelerinin yakınlarına verilmemesi uygulamasına tepki gösteren ailelerin çıkardığı “gürültüyü” de acizlik olarak değerlendirir. Ona göre toplumun bilinçli davranacağına ve tedbirlere uyacağına güvenip karantinayı kaldırmak yanlıştı. Onun sözlerini başlangıçta hayret, korku ve kederle karşılayan başkahraman bir müddet sonra ona hak verir. Yaşamaktansa ölmeyi tercih etmesinin altındaki trajik sebebi öğrendiğinde ise çok sarsılır. Çevik hareketli ve açık sözlü erkek, iyi yetiştiremedim dediği oğluna, bunun için de çok acıdığı gelini ile torunlarına cenaze masrafı çıkarmak istemediği için koronavirüsten ölen hastalar gibi devlet eliyle defnedilmek istiyor.

Üçüncü bölümde başkahramanın rutin ve yoğun tedavi sürecinde güç toplamaya çalıştığını görürüz. İnsanların birbirinden kaçtığı, tesadüfen karşılaşanların da telaşla maskenin arkasına burnu ve ağızıyla birlikte gözlerini de sakladıkları, beceriksizce uzaklaşmak istedikleri hastanenin küçük odasında, başkahramanın zihnindeki ümit ve şüphenin savaşı sürmektedir. Onun: “Sevincin de kederin de sesi yorganın altında boğuluyor.” cümlesi, bu bölümü özetler niteliktedir.

O, burada tanıştığı yeni arkadaşıyla bir daha karşılaşmamıştır. Yakalandığı hastalıktan bir an önce kurtulmak için çırpınanların arasında “yük olmamak için ölmek isteyen birinin” varlığı, hayatın zıtlıklarından değil midir? İyileşip yemek yiyecek hale geldikten sonra yeni tanıştığı arkadaşını arar. Ancak hastaneye yakın bir semtten geldiğine dair söylentinin dışında bir şey öğrenemez. Başkahramanımız taburcu olacağı gün yeni arkadaşının öldüğünü, tam da istediği gibi koronavirüsten ölenlerin listesine alındığını ve devlet eliyle defnedildiğini öğrenir. Onun trajik hikâyesi, başkahramanla birlikte hayatın değerini sorgulamamıza sebep olur. Herkesin can derdine düştüğü bir dönemde: “Bu hastalığın iyi tarafı da var. Meselâ ölürsen devlet eliyle defnediliyorsun. Benim istediğim de bu değil mi? Oğul, gelin ve torunlar güçlük çekmez. Onlar güçlük çekmezlerse benim de ruhum huzur içinde olur.(...)” diyen bir insan tuhaf karşılanmaz mı? Çoğunlukla şikâyet ettiğimiz hayatımıza başka bir gözle bakmamızı, yaşadığımız için şükretmemizi sağlamaz mı?

Hayatta olduğumuza sevinirken salgından dolayı kaybedilenlerin çokluğu bizi korkutuyor değil mi? Ümit ve korku, sevinç ve keder... Zıt duygular içinde yaşıyoruz değil mi? Hastaneden taburcu olan başkahramanın dışarı çıktığında adımını attıkça ayaklarının altındaki taşların çıkardığı boğuk hışırtı, bir yıldan beri insanların kulaklarından eksik olmayan ağıtın uğultusu değil mi?

Hikâyeyi okumayı bitirdiğimizde başkahramanın hayatını “koljahlık bolgan kayran ömir”e (elden ele dolaşan havluya, başkalarının elinde oyuncak olan bir hayata) benzettiği erkeğin şu sözleri kulaklarımızda çınlıyor: “İyi yetiştiremedim oğlumu. Dedesinin elinde şımarık büyüdü. Akranlarından geride kalmasın diye, saplandığı kötü alışkanlıktan kurtarmak için evimi satıp geldim şehre. Ancak başaramadım, kendimi de kaybettim.”

Usta yazar Töken Aljantegi, hikâyesini ümit-şüphe, sağlık-hastalık, sevinç-keder, korku-cesaret, yaşama ümidi-ölüm arzusu gibi zıtlıklarla güçlendirdiği hayat-ölüm ilişkisi üzerine kurmuştur. Hayat yolunun ortasına gelmiş deneyimli kadın doktor ile yolun başındaki deneyimsiz hemşire kız, yaşama ümidini kaybetmeyen başkahraman ile koronavirüsten ölenlerle birlikte devlet eliyle gömülmek isteyen erkek arasındaki ilişki de zıtlığa dayandırılmıştır. Hasta yatağındaki başkahramana hemşire kızın “tıp tıp” ayak sesleri hayatın yankısı gibi gelir. Başkahraman bu sesin ardından duyduğu saatin tik taklarından ise huzursuz olur. Gücünü toplayıp karşıya baktığında ise bembeyaz duvarlardan başka bir şey göremez. Bu saat sesi Yaradan’ın vaktin geldiğine dair ihtarı mı diye düşünür. “Tık tık” saat ve “tıp tıp” ayak sesi...

Mekân seçiminde de yazarımız zıtlığı esas almıştır diyebiliriz: şehir-köy, hastane-dışarıdaki hayat, yoğun bakım odası-hastanenin diğer odaları ile koridor. Ayrıca olay zamanının kurgulanışında da aynı yolun tercih edildiği görülür. Belirtilmemiş olsa da acil servise getirildiği ve hemen yoğun bakıma alındığı, koronavirüse yakalandığından şüphe edildiği anlaşılan başkahramanın hastalığının seyrini bilinçli olarak takip ettiği anlar ve “hareketleri çevik” diye tanıttığı erkek hasta ile arasında geçen diyalog, fizikî zamana yerleştirilmiştir. Başkahramanın yüksek ateşin etkisiyle gördüğü hayaller ile yaptığı iç konuşmaları ise zamandaki zıtlığın diğer yüzü olarak değerlendirebiliriz. Başkahramanın yorumu olarak verilen, Dünya’nın kapısını beklenmedik bir anda çalan salgın hastalığın muzaffer gülüşü ve salgından önce hırsı dünyanın sınırlarını aşarak ayı avucunda tutmak isteyen insanların bu gülüş karşısındaki çaresizlikleri, zıtlığın bir başka rengidir. Kısacası, “Pandemiya Silikpesi”nde bütünlük, kat kat açılan zıtlıklarla sağlanmıştır. “Bütün sanat eserlerinde olduğu gibi hikâyede güzelliği temin eden bütünlük, ana fikir ile ayrıntı arasındaki münasebettir.” [3, s.14]

Hayat, insan varoluşunun dünyadaki resmi olarak değerlendirilebilir. Bu resmin kalıcı renklerinden olan ölüm, sevinç, ıstırap, keder, korku, çaresizlik ve ümide dair en güzel hikâyelere yaşananlardan bir anlam çıkarma gayreti olan edebî eserlerde rastlanır. Bildirimizde tanıtmaya ve yorumlamaya çalıştığımız “Dop” ve “Pandemiya Silikpesi”, insana dair güzel hikâyeler anlattıkları için alkışlanmaya değer.

Kaynaklar

1. Otar.A. “Koronavirus Turalı Akındar Jazgan Ölender.” 30 Mart 2020, <https://egemen.kz/article/226488-koronavirus-turaly-aqyndar-dgazghan-olenhder>, [06.04.2020, 11.09.2021, 24.03.2021]
2. <https://bilim-all.kz/tag/olen?tag=koronavirus>, [24.03.2021]
3. Kaplan.M. *Hikâye Tahlilleri*. 20.baskı- İstanbul: Dergâh Yayınları, 2015.
4. Nurjan,S. “Bavırjan Şimerdenuli. ‘Virus-Dop’ (Poema).” 16.04.2020. <https://qazaqadebieti.kz/24375/bauyrzhan-shirmedin-ly-virus-dop-poema> [11.09.2021, 24.03.2021]
5. Abay. *Şıgarmalar*, Almatı: Mör, 1994.
6. Ak, Ö. “Soğuk Algınlığından Ölümcül Salgına! Küresel Kâbus.” *Bilim ve Teknik*, Mart 2020. <https://covid19.tubitak.gov.tr/sites/default/files/inline-files/mart-2020.pdf> [24.03.2021]
7. <https://covid19.tubitak.gov.tr/sites/default/files/inline-files/ocak-2021-1.pdf> [24.03.2021]
8. “Wuhan’daki ilk Covid karantinasının birinci yılı: Çin, salgını nasıl kontrol altına aldı?” <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-55764013> [24.03.2021]
9. <https://www.who.int/ru/news/item/29-06-2020-covidtimeline> [31.03.2021]
10. Aljantegi.T. “Pandemiya Silikpesi”. <https://abai.kz/post/119102> [11.09.2020]

UDK 37.022

Erdogan H.,

PhD Instructor Tourism Management
Tourism Faculty Kastamonu University
Kastamonu /Turkey
h.erdogan@kastamonu.edu.tr

TOPLUMDİLBİLİM BAĞLAMINDA YABANCI DİL ÖĞRENİMİ

1957 yılından sonra üretici dönüşümsel dilbilgisi anlayışı bir yandan kabul görürken, diğer yandan dil dizgesini toplumsal bağlamdan uzaklaştırdığı için eleştirilmiştir [9, s.12]. Bununla birlikte iletişimsel dil öğretimi kavramının gelişmesiyle birlikte 1970’lerin başında gramer odaklı yaklaşımda bir kopukluk yaşanmıştır. Bu dönemde ortaya çıkan toplum odaklı çalışmalar, özellikle Austin, Halliday, Savignon gibi isimlerin çalışmaları, dil öğreniminde değişiminin öncüsü olmuşlardır [7, s. 291-292]. Bir başka deyişle dil öğreniminde dilbilgisel yaklaşım eksik kalmıştır ve yeni yaklaşımlara gereksinim duyulmuştur.

Sanayi devrimiyle birlikte ticari ilişkilerin ve seyahatlerin artması sonucunda yabancı dil öğreniminde sözlü iletişim ivme kazanmıştır. Aynı şekilde günümüzde kitle iletişim araçlarının ve ulaşım olanaklarının gelişmesiyle sözlü iletişim daha da önem kazanır olmuştur. Böylelikle önceden yabancı dil öğreniminde ölçünlü dilin bilinmesi yeterli bulunurken; bugün ölçünlü dilin yanı sıra farklı toplumsal